

अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

सामान्यस्तर (जी-1)

1. वाड.मय प्रकारांचा अभ्यास
वाड.मय प्रकार - कथा आणि कविता
2. उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

(जुन 2007 पासून)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
जून 2007 पासून
सामान्यस्तर (जी-1) वाड.मय प्रकारांचा अभ्यास
वाड.मय प्रकार - कथा आणि कविता

प्रथम सत्र - वाड.मय प्रकार - कथा

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे :-

तासिका 12

- 1) कथा म्हणजे काय?
- 2) इतर वाड.मय प्रकारांपेक्षा कथेचे वेगळेपण
- 3) कथेचे घटक : कथानक, व्यक्तिचित्रण, प्रसंग वर्णन, संघर्ष, वातावरण निर्मिती, निवेदन शैली, भाषा इ.
- 4) कथेचे प्रमुख प्रकार : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- 5) मराठी कथेतील प्रमुख स्थित्यंतरे

ब) कथाविश्व घटक विश्लेषण :

तासिका 33

अ.नं.	कथा	लेखक	मुळग्रंथ	प्रकाशन
1	हादरा	वामन चोरघडे	चोरघडे यांची कथा	कॉन्टिनेन्टल
2	दंगा	अरुण साधू	बिनपावसाचा दिवस	मॅजेस्टिक
3	एक माणूस आणि एक पशू	रत्नाकर मतकरी	कबंध	मेहता पब्लि.
4	बाबल्याची कढई	वा. रा. सोनार	बाबल्याची कढई	चेतश्री
5	एका झाडाची इच्छा	विजय दीक्षित	सत्याचा स्पर्श	शब्दालय
6	हेलपाटा	उत्तम बावस्कर	इस्कोट	मेहता पब्लि.
7	गुडदाणी	योगीराज वाघमारे	गुडदाणी	अजब पुस्तकालय
8	कवडसे	प्रतिभा कणेकर	परीघावर जगतांना	शब्दालय
9	महात्मा	लक्ष्मण लोंढे	थॅक यु मिस्टर फॅरॅडे	अस्मिता
10	जकात	संजीव गिरासे	डफडं	राजश्री
11	कसाई	अशोक कोळी	कूड	स्वरूप

एकुण तासिका 45

क) संदर्भ ग्रंथ :-

1. कथाविश्व : प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव
2. कथामाला (प्रस्तावना)संपादक डॉ.र.ना.वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपुर-92
3. मराठी कथा उद्गम आणि विकास : इंदुमती शेवडे सोमय्या प्रकाशन, मुंबई
4. चोरघडे यांची कथा:वामन चोरघडे,कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे 1985
5. कबंध : रत्नाकर मतकरी, मेहता पब्लिशिंग हाउस - 2005
6. सत्याचा स्पर्श: विजया दीक्षित, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपुर - 1990
7. गुडदाणी : योगीराज वाघमारे, अजब पुस्तकालय,कोल्हापूर-1983

8. कूड : अशोक कोळी,स्वरुप प्रकाशन औरंगाबाद - 2003
9. दलित कथा उद्गम आणि विकास : प्रकाशन खरात,सुगावा प्रकाशन, पुणे
10. लेणी : डॉ. गंगाधर पानतावणे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
11. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका (विज्ञान कथा विशेषांक): ऑक्टोबर ते डिसेंबर 2006
12. दलित कथा निर्मिती आणि समीक्षा : डॉ.छाया निकम

द्वितीय सत्र - वाङ्मय प्रकार - कविता

अ.नं.	कविता	कवी	मुळग्रंथ	प्रकाशन
1	माझी माय सरसोती	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
2	माहेर	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
3	संसार	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
4	मन	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
5	लपे कर्माची रेखा	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
6	आला पाउस	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
7	देव अजब गारोडी	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
8	योगी आणि सासुरवाशीण	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
9	काय घडे आवगत	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
10	मानूस	बहिणाबाई चौधरी	बहिणाबाईची गाणी	सुचित्रा मुंबई
11	पाहुणे	पुरुषोत्तम पाटील	तळयातल्या साउल्या	पॉप्युलर
12	तळहात	पुरुषोत्तम पाटील	तळयातल्या साउल्या	पॉप्युलर
13	नवी उमटली पाउलवाट	पुरुषोत्तम पाटील	तळयातल्या साउल्या	पॉप्युलर
14	तसं काही नाही मनी	पुरुषोत्तम पाटील	तळयातल्या साउल्या	पॉप्युलर
15	आवाज	पुरुषोत्तम पाटील	तळयातल्या साउल्या	पॉप्युलर
16	तिच्या ओठांचा पाहूणा	पुरुषोत्तम पाटील	परिदान	पॉप्युलर
17	विसावा	पुरुषोत्तम पाटील	परिदान	पॉप्युलर
18	स्वल्पविराम	पुरुषोत्तम पाटील	परिदान	पॉप्युलर
19	खोदाई	पुरुषोत्तम पाटील	परिदान	पॉप्युलर
20	शिल्प	पुरुषोत्तम पाटील	परिदान	पॉप्युलर
21	मुक्ती	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
22	बाराखडी	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
23	कर्जमुक्ती	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
24	पाईक	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
25	सुरुंग	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
26	माणूस	त्र्यंबक सपकाळे	सुरुंग	
27	जरा कळ काढा तुम्ही	त्र्यंबक सपकाळे	ब्रोकन मेन	
28	माझा बाप	त्र्यंबक सपकाळे	ब्रोकन मेन	
29	आपण कुठे भेटायचे	त्र्यंबक सपकाळे	ब्रोकन मेन	
30	कुरुक्षेत्र	त्र्यंबक सपकाळे	ब्रोकन मेन	

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दीष्टे :

तासिका 12

- 1) काव्य म्हणजे काय?
- 2) कवितेचे घटक : शब्द, नाद, अलंकार, वृत्त, प्रतिमा, प्रतीक इ.
- 3) कवितेचे मुख्य प्रकार : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- 4) कवितेचे रसग्रहण आणि मुल्यमापन
- 5) मराठी कवितेतील प्रमुख स्थित्यंतरे

ब) कविता घटक विश्लेषण-

* बहिणाबाई चौधरी

तासिका 12

- 1) बहिणाबाईची काव्यविषयक भूमिका मांडणारी कविता
- 2) बहिणाबाईच्या जीवनविषयक कविता
- 3) बहिणाबाईच्या निसर्गदर्शन व कृषि जीवनाचा वेध घेणा-या कविता
- 4) बहिणाबाईच्या तत्त्वचिंतनपर कविता
- 5) बहिणाबाईच्या काव्यातील भाषा सौंदर्य

* पुरुषोत्तम पाटील

तासिका 12

- 1) पुरुषोत्तम पाटील यांची प्रेमकविता
- 2) पुरुषोत्तम पाटील यांची सामाजिक कविता
- 3) पुरुषोत्तम पाटील यांच्या कवितेतील तत्त्वचिंतन
- 4) पुरुषोत्तम पाटील यांच्या कवितेतील भाषा सौंदर्य

* त्र्यंबक सपकाळे

तासिका 12

- 1) दलित कवितेतील त्र्यंबक सपकाळे यांची कविता
- 2) त्र्यंबक सपकाळे यांच्या कवितेतील वेदना
- 3) त्र्यंबक सपकाळे यांच्या कवितेतील विद्रोह
- 4) त्र्यंबक सपकाळे यांच्या कवितेतील प्रतिमा
- 5) त्र्यंबक सपकाळे यांच्या कवितेतील भाषा सौंदर्य

एकुण तासिका 48

क) संदर्भ ग्रंथ

- 1) खान्देशची काव्यधारा : प्रशांत पब्लिकेशन, जळगांव
- 2) काव्य रत्नावली (प्रस्तावना) : संपादक डॉ. र.ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपुर.
- 3) मराठी कविता स्वरूप आणि विवेचन : निशिकांत ठकार
- 4) बहिणाबाईची गाणी : बहिणाबाई चौधरी, सुचित्रा प्रकाशन, मुंबई
- 5) भूमिकन्या बहिणाबाई चौधरी एक चिंतन : स्नेहलता चौधरी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- 6) बहिणाबाई चौधरी (काव्यस्वाद) : इंद्रजित भालेराव, प्रतिभास प्रकाशन, परभणी
- 7) बहिणाबाईची गाणी : एक अभ्यास : प्रमिला भिरुड, व्यंकटेश प्रकाशन, जळगाव
- 8) तळयातल्या साउल्या : पुरुषोत्तम पाटील, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
- 9) परिदान : पुरुषोत्तम पाटील, पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई
- 10) निवड ललित शिफारस : (लेख तळयातल्या साउल्या: द.भि. कुलकर्णी) मॅजेस्टिक प्रकाशन मुंबई.

- 11) ललित दिवाळी 2003 : (लेख पुरुषोत्तम पाटील : व्यक्ती व कवी - विजया राजाध्यक्ष)
- 12) सुरुंग : त्र्यंबक सपकाळे
- 13) ब्रोकन मेन : त्र्यंबक सपकाळे
- 14) दलित साहित्य : एक आकलन : प्रा. बाळकृष्ण कवठेकर, अजब पुस्तकालय कोल्हापुर
- 15) दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह : प्रा. भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे
- 16) लेणी - डॉ. गंगाधर पानतावणे, प्रतिमा प्रकाशन पुणे
- 17) दलित कविता - म.सु.पाटील
- 18) दलित कविता : एक दर्शन : ललिता कुंभोजकर
- 19) विद्रोही कविता - संपादक केशव मेश्राम
- 20) दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास - योगेंद्र मेश्राम
- 21) वेळ तळयातल्या साउल्यांचा : संपादक प्रा. कैलास सार्वेकर

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
प्रथम वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
(जून 2007 पासून)
सामान्यस्तर (जी-1)वाड.मय प्रकारांचा अभ्यास

नेमलेले पुस्तक - कथा विश्व (कथा)

- खान्देशची काव्यधारा (कविता)

वेळ 3 तास

एकूण गुण 80

सूचना :-

1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत
2. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावित.

विभाग पहिला (कथा)

प्रश्न 1ला	दिर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दिर्घोत्तरी प्रश्न	16
प्रश्न 2रा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. (पाच पैकी तीन)	12
प्रश्न 3रा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	12

विभाग दुसरा (कविता)

प्रश्न 4 था	दिर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दिर्घोत्तरी प्रश्न	16
प्रश्न 5 वा	पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तर थोडक्यात लिहा. (पाच पैकी तीन)	12
प्रश्न 6 वा	अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका कवितेचे रसग्रहण लिहा (तीन पैकी एक) ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा (दोन पैकी एक)	06 06

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
(जून 2007 पासून)

सामान्यस्तर (जी -1) उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

तासिका 08

- 1 भाषिक कौशल्य आत्मसात करणे, भाषिक कौशल्याचे विविध अविष्कार समजावून घेणे व उपयोजन करणे.
- 2 भाषिक व्यवहाराची नवनवी क्षेत्रे, प्रसार माध्यमे यांचे स्वरूप अभ्यासणे; त्यासाठी आवश्यक संज्ञापन कौशल्ये आत्मसात करणे व उपयोजन करणे.
- 3 मराठीचा कार्यालयीन, व्यावसायिक व माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात होणारा वापर, गरज व स्वरूप विशेषांची माहिती करून घेणे.

ब) घटक विश्लेषण

प्रथम सत्र

* भाषिक कौशल्ये

1 निबंधलेखन स्वरूप, प्रकार व उपयोजन

तासिका 10

1.1 निबंध लेखन स्वरूप

1.2 निबंध लेखनाचे प्रकार-(वैचारिक निबंध, वर्णनात्मक निबंध, कल्पनात्मक निबंध, आत्मकथनात्मक निबंध, चरित्रात्मक निबंध, ललित निबंध)

2 अ सारांश लेखन : तत्र स्वस्म्य व उपयोजन

तासिका 08

2.अ 1 सारांशलेखनाचे प्रयोजन व महत्त्व

2.अ 2 सारांशलेखनाचे तंत्र (1/3 शब्दात लेखन व उचित शीर्षक)

2.अ.3 प्रत्यक्ष उताऱ्याच्या आधारे सारांश लेखनाचे उपयोजन

2 ब उताऱ्याचे आकलन : स्वस्म्य व उपयोजन

2.ब 1 उताऱ्याचे आकलन व तंत्र

2.ब.2 उताऱ्याचे वाचन-मनन, आशयाचे आकलन

2.ब 3 उताऱ्यावरील प्रश्नोत्तराचे उपयोजन

* संवाद कौशल्ये

3 संवाद कौशल्ये : स्वरूप व प्रकार

तासिका 10

3.1 संवाद म्हणजे काय ?

3.2 संवादाचे मूल घटक

3.3 संवादाचे प्रकार : भाषण, वादविवाद, परिसंवाद, मुलाखत

3.4 भाषण : स्वरूप व तंत्र

3.5 भाषणाचे प्रकार

3.6 सभेतील भाषण व आकाशवाणीवरील भाषण

4	मुलाखत लेखन : तंत्र व स्वरूप	तासिका 10
4.1	मुलाखतीचे महत्व	
4.2	मुलाखतीचे घटक	
4.3	प्रसारमाध्यमांनुसार मुलाखतीचे स्वरूप	
4.4	मुलाखतीचे प्रकार	
4.5	मुलाखतलेखन उपयोजन	एकूण तासिका 46

द्वितीय सत्र

*	लेखन कौशल्ये	तासिका 14
5	पत्रलेखन : व्यक्तिगत व कार्यालयीन : तंत्र व उपयोजन	
5.1	व्यक्तिगत पत्रव्यवहार : कौटुंबिक, प्रासंगिक, सांस्कृतिक पत्रलेखन : तंत्र व उपयोजन	
5.2	कार्यालयीन व व्यावसायिक पत्रव्यवहार : तंत्र व उपयोजन	
5.3	अभिनंदनपत्र, आभार पत्र, निमंत्रण पत्र, मागणी पत्र, स्मरण पत्र, अर्जलेखन	
5.4	वृत्तपत्रासाठी पत्रलेखन : वाचकांची पत्रे - उपयोजन	
5.5	विविध कार्यक्रमांच्या पत्रिकेचे उपयोजन	
5.6	प्रमाणपत्र लेखन : तंत्र, स्वरूप व उपयोजन	
6	प्रसार माध्यमांसाठी जाहिरात लेखन : तंत्र स्वरूप व उपयोजन	तासिका 14
6.1	जाहिरातीचे घटक व मांडणी	
6.2	प्रसार माध्यमांचे स्वरूप व प्रकार	
6.3	प्रसार माध्यमांसाठी जाहिरात : उपयोजन	
6.3.1	वृत्तपत्रासाठी जाहिरात लेखन	
6.3.2	आकाशवाणीसाठी जाहिरात लेखन	
6.3.3	दूरचित्रवाणीसाठी जाहिरात लेखन	
7	मराठी शुध्दलेखनाचे नियम व विरामचिन्हांचे उपयोजन	तासिका 08
7.1	शुध्दलेखनाची उपयुक्तता	
7.2	शुध्दलेखनाचे नियम (मराठी साहित्य महामंडळाने तयार केलेले)	
7.3	शुध्दलेखनाचे उपयोजन	
7.4	विरामचिन्हांचे स्वरूप, प्रकार व महत्व	
7.5	विरामचिन्हांचे उपयोजन	
8	संगणक परिचय आणि क्षेत्रीय परिभाषेचे उपयोजन	तासिका 08
8.1	संगणकाची तोंड ओळख	
8.2	संगणक संज्ञांचा स्थूल परिचय	
8.3	परिभाषा म्हणजे काय? परिभाषेची आवश्यकता	
8.4	शासन व अन्य क्षेत्रातील उपयुक्त पारिभाषिक शब्दांचे उपयोजन	
		एकूण तासिका 44

संदर्भ ग्रंथ

- 1 निबंधशास्त्र व कला : प्र.न.जोशी, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी
- 2 वाङ्.मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने : रा.ग.जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- 3 व्यावहारिक मराठी : ल.रा.नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- 4 व्यावहारिक मराठी : सं.द.दि.पुंडे, डॉ.कल्याण काळे, निराली प्रकाशन पुणे
- 5 व्यावहारिक मराठी : प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, मुंबई
- 6 उपयोजित मराठी : सं.डॉ.र.ना.वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
- 7 निबंधाची शाळा: आ.न.पेडणेकर, अभिनव प्रकाशन, मुंबई
- 8 व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
- 9 वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी : प्रा.नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद
- 10 सुगम मराठी व्याकरण - लेखन : मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन पुणे
- 11 व्यावहारिक मराठी : सं.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- 12 कार्यालयीन पत्रलेखन : मोहन पोतदार
- 13 व्यावहारिक मराठी : संभाजी मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य
- 14 व्यावहारिक मराठी : डॉ. लिला गोविलकर
- 15 संगणक : विवेक मेहेत्रे
- 16 इंटरनेट तुमचा नवा दोस्त : विवेक मेहेत्रे
- 17 इटीएच बुकलेट : विजय भटकर
- 18 संगणक परिचय : डॉ. गोरे, डॉ. कोल्हारकर, पिंपळापुणे पब्लिशर्स, नागपूर
- 19 संगणक परिचय : प्रा. राजशेखर येळीकर, निराली प्रकाशन
- 20 मराठी लेखन दर्शन : चंद्रहास जोशी, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
मराठी अभ्यासक्रम

वर्ग	जुना अभ्यासक्रम 2002 ते 2007	नवा अभ्यासक्रम जुन 2007 पासून
प्रथम वर्ष कला	मराठी सामान्यस्तर 1 (जी 1) वाङ्.मय प्रकार : कथा व कविता 1. सहा कथाकार : (कथा) संपा.भालचंद्र फडके 2. त्रिदल : (कविता) संपा.डॉ.दत्तात्रय पुंडे	मराठी सामान्यस्तर 1 (जी 1) वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास : कथा व कविता 1. कथा विश्व : (कथा) प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव 2. खान्देशची काव्यधारा : (कविता) प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव
	उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)	उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

प्रश्नपत्रिका स्वरूप व गुणविभागणी
प्रथम वर्ष कला - मराठी अभ्यासक्रम
जून 2007 पासून
सामान्यस्तर (जी-1) उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)

वेळ 3 तास

एकुण गुण 80

- सूचना :-
1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत
 2. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

विभाग पहिला

प्रश्न 1 ला	पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 400 शब्दांपर्यंत निबंध लिहा. (चार पैकी एक)	12
प्रश्न 2 रा अ	पुढील उता-याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. किंवा 1/3 शब्दात सारांश लेखन करा व उचित शीर्षक द्या.	08
ब	संवाद कौशल्यावर उपयोजनात्मक प्रश्न	08
प्रश्न 3 रा अ	मुलाखत तंत्रावर आधारित प्रश्न	06
ब	मुलाखतलेखनावर उपयोजनात्मक प्रश्न	06
विभाग दुसरा		
प्रश्न 4 था	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन) (पत्रलेखनाच्या विविध प्रकारांवर उपयोजनात्मक प्रश्न)	12
प्रश्न 5 वा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन) (जाहिरात लेखनावर उपयोजनात्मक प्रश्न)	12
प्रश्न 6 वा	अ) पुढील उतारा शुध्द करुन लिहा. 04 ब) योग्य विरामचिन्हांचा वापर करुन उतारा पुन्हा लिहा. 04 क) संगणक परिचयावर आधारित प्रश्न 04 ड) शासन व अन्य क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा. 04	

-----XXXX-----